

تبیین الگوی انتخاب رنگ در طراحی عناصر مبلمان شهری برمبنای رویکرد زمینه‌گرایی (مطالعه موردی: خیابان مسجد جامع یزد)

مهدی اصل فلاح* راحله دهقان طالبی**

چکیده

۹۱

رنگ مفهومی است که شناخت ویژگی‌ها و تأثیرات آن بر انسان، مسیری برای دستیابی به فضاهای مطلوب شهری ایجاد می‌کند. اهمیت این مسئله زمانی افزایش می‌یابد که مبلمان شهری این عنصر مهم ساختار شهری به لحاظ رنگی، آشفته و نابسامان دیده می‌شود. از آنجا که عناصر مبلمان شهری از اصلی‌ترین اجزای شکل‌دهنده منظر شهری در مقیاس خرد به شمار می‌رود، استفاده مناسب از عامل رنگ می‌تواند محیط‌های شهری دلپذیری را پدید آورد. هدف این پژوهش، ایجاد نوعی حس وحدت با محیط‌های شهری و آفرینش شهرهای انسان‌گراست. از این رو، در بررسی پیش‌رو زمینه‌های مختلف شهری مدنظر قرار گرفته‌اند. پرسشی که در این راستا مطرح می‌شود اینست: ارتباط بین رنگ عناصر مبلمان شهری و بستر استفاده از آنها در فضای شهری چگونه است؟ بر همین مبنای، این نوشتار گامی در جهت بیان اهمیت موضوع رنگ و چگونگی استفاده از آن در مبلمان شهری است که با روش توصیفی - تحلیلی و شیوه تحقیق اسنادی به توسعه چارچوبی عمومی برای طراحان پرداخته است. در این پژوهش، خیابان مسجد جامع یزد مطالعه موردی قلمداد می‌شود؛ و شیوه جمع‌آوری و ارزیابی اطلاعات مشاهده، تکمیل پرسش‌نامه و مطالعات میدانی است. نتیجه یافته‌های این مطالعه نشان داد که عواملی مانند پارامترهای عملکردی، فرهنگی، زیبایی‌شناسانه، ارگونومی، احساسی و محیطی بر روند انتخاب رنگ در طراحی عناصر مبلمان شهری تأثیر می‌گذارند. بنابراین، تهیه چارچوبی که بتواند چگونگی استفاده از رنگ‌ها و خصوصیات آنها را در تجهیزات شهری جمع‌بندی و خلاصه کند، مسئله اساسی این پژوهش به شمار رفت. در پایان مقاله، الگویی برمبنای رویکرد زمینه‌گرایی به منظور انتخاب رنگ، درک بهتر و استفاده متخصصین طراحی و مهندسان در زمینه‌های مرتبط پیشنهاد شده که این الگوی رنگی، تلاشی در جهت بهره‌وری هدفمند به کارگیری رنگ در طراحی عناصر مبلمان شهری است.

کلیدواژگان: طراحی، مبلمان شهری، الگوی انتخاب رنگ، زمینه‌گرایی، خیابان مسجد جامع یزد.

* عضو هیأت علمی گروه طراحی صنعتی، دانشکده هنرهای کاربردی، دانشگاه هنر تهران.

** کارشناس ارشد طراحی صنعتی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران (نویسنده مسئول).

مقدمه

رنگ از میان عوامل مختلف هویتی در شهر، عاملی برجسته است که در نگاه اول تأثیر خود را آشکار می‌کند (Xiaomin & Yilin, 2009: 2). از این رو، ایجاد و توسعه الگویی کارآمد جهت انتخاب رنگ در عناصر مبلمان شهری می‌تواند فعالیت طراحان را در انتخاب رنگ این عناصر آسان‌تر سازد. در این میان، پرسش مطرح‌شده: ارتباط بین رنگ عناصر مبلمان شهری و بستر استفاده از آنها در فضای شهری چگونه است؟ به ایجاد این الگو با توجه به زمینه و بافت قرارگیری عناصر مبلمان شهری یاری می‌رساند. در کنار ارزش‌های عملکردی، از دیدگاه زیبایی‌شناسی، مبلمان شهری را می‌توان مکملی برای فضای شهری دانست؛ همچون تصویر زیبایی روی دیوار و یا گلی وسط میز با غایت حظ بصری و ایجاد لذت (Moughtin et al., 1999: 127). بر همین اساس، رنگ این عناصر به‌عنوان یکی از ویژگی‌های شکل‌دهنده فرم می‌تواند تأثیرگذاری عمده‌ای در جذابیت فضاهای شهری داشته باشد.

رنگ، این عنصر مهم طراحی و زیباسازی، ارائه‌دهنده عملکردهای گوناگونی در قلمرو شهر است. یک نیمکت و گلجای خوش‌رنگ در کنار یک پیاده‌رو در خیابان، علاوه بر اینکه دعوت‌کننده افراد پیاده به سوی خود هستند، تحریک‌کننده احساس لذت و راحتی در آنها و بهبودبخش روحیه سایر رهگذران نیز می‌باشند. هارمونی و هماهنگی این نیمکت و گلجای با محیط طبیعی و مصنوع خود نیز، ممکن است سوژه مناسبی برای یک عکاس حرفه‌ای برای ثبت این تابلوی سه‌بعدی شهری باشد. همچنین در نگاهی کلان‌تر، انتخاب درست رنگ، به افراد در اتخاذ رفتارهای اجتماعی بهتر یاری می‌رساند و موجب بهره‌وری بیشتر آنها از زندگی و کار و تفریح می‌شود (Xiaomin & Yilin, 2009: 2).

در حال حاضر، شهرها در برخی موارد یا بیش از حد خاکستری و بی‌رنگ شده‌اند و یا گاه با به اشتراک‌گذاری اطلاعات بصری زیاد که بدون هارمونی و هماهنگی لازم با زمینه در محیط قرار گرفته‌اند، به محیط‌هایی پراغتشاش و با تشویش بصری تبدیل شده‌اند. اگرچه در برخی از محیط‌های شهری ایران، با رنگ به صورت تصادفی و غیر تخصصی برخورد شده است اما با توسعه زندگی شهری، تجهیزات شهری از جایگاهی مهم در ارتقای هویت شهری برخوردار گشته‌اند. لذا هدف نوشتار حاضر، ایجاد نوعی حس وحدت با محیط‌های شهری و آفرینش شهرهای انسان‌گراست، که از این طریق دستیابی به چارچوب‌ها و الگوهایی میسر می‌شود که بتواند مبنایی برای استفاده از رنگ‌ها و خصوصیات آنها را در طراحی عناصر مبلمان شهری ارائه نمایند.

پیشینه پژوهش

مطالعات انجام‌شده در حوزه مبلمان شهری به‌خوبی بیانگر اهمیت محوری رنگ به‌عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار در طراحی عناصر شهری است. در برخی از این پژوهش‌ها به ضرورت نقش رنگ در حفظ هویت کالبدی یا به عبارتی ارتباط انتخاب رنگ با زمینه قرارگیری عناصر مبلمان شهری اشاره شده است. *آبادیان و همکارانش (۱۳۹۳)*، با انتخاب اصفهان به‌عنوان نمونه مطالعاتی، سعی در تعریف شاخص‌هایی جهت تهیه پالت رنگی بنابر ابعاد مختلف پایداری داشته‌اند. آنان معتقدند که رنگ به‌عنوان اولین متغیر ادراکی علی‌رغم تأثیر بالقوه‌اش در خلق محیط‌های دلپذیر و پایدار، دستخوش آشفتگی‌های بسیار در فضای شهری است، به‌نحوی که تعویض مکرر رنگ مبلمان‌ها بنابر سلیقه مدیران شهری، بی‌توجهی به روان‌شناسی ادراکی در هم‌نشینی و انتخاب رنگ و نبود ردپایی از مسائل اکولوژیکی در این زمینه، در تضاد با رویکرد توسعه پایدار بوده و منجر به نابسامانی در محیط‌های شهری شده است.

تمرکز سایر مطالعات در ارتباط با رنگ مبلمان شهری به کارکردهای گوناگون رنگ در حوزه‌های مختلف شهر اختصاص یافته است؛ که آنها را می‌توان در قالب کارکردهای ادراکی، احساسی، زیباشناختی، نمادین، ارگونومیک، فیزیولوژیکی و حفاظتی در فضای شهری خلاصه کرد (تصویر ۱).

غفاریان شعاعی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود، عناصر و اجزای پیاده‌روها را به دو گروه کلی عناصر سخت و نرم تقسیم‌بندی کرده‌اند. عناصر نرم مواردی است که به کیفیت‌های بصری و شنوایی می‌پردازد و معمولاً با حس لامسه درک نمی‌شوند. رنگ نیز در این دسته قرار می‌گیرد. طبق دستاوردهای تحلیلی آنها رنگ فضای پیاده‌رو علاوه بر تأثیرات اجتماعی و روانی فراوان مانند جذب مردم به پیاده‌رو، افزایش فعالیت‌های اجتماعی و مدت زمان آن، احساس هویت، سرزندگی، آرامش و شادی ناشی از آن، می‌تواند باعث ایمنی جانی عابران نیز بشود. برای نمونه، می‌توان به استفاده از رنگ‌های قرمز به منظور مشخص کردن محدوده‌های خطر به‌خصوص برای افرادی که بینایی کمی دارند اشاره نمود. که بیانگر کارکرد ارگونومیکی رنگ در این مطالعه می‌باشد.

در مطالعه *مهدی‌زاده نادری و اسماعیلی (۱۳۹۰)*، رنگ‌های سرد به‌دلیل آرامش و سکونی که دارند با شرایط اطلاع‌دهنده ارتباط دارند. نیز از رنگ‌های گرم برای آگاهی از خطرهای احتمالی، ممنوعیت و محدودیت استفاده شده است. علاوه بر موارد ذکر شده، یافته‌های آنان بیانگر استفاده بیشتر از رنگ‌های سرد و ملایم با کنتراست کمتر در سطح معابر است.

در مطالعات مسدد و هاشمی (۱۳۸۹)، به عملکرد زیباشناختی رنگ پرداخته شده است. آنها سازگاری و هماهنگی بصری بین اجزای مبلمان شهری با سایر المان‌های شهری را جهت تشدید و تکمیل زیبایی فضای شهری اجتناب‌ناپذیر می‌دانند و رعایت معیارهای بومی و فرهنگی مانند مبحث روان‌شناسی رنگ‌ها و استفاده از اصول علمی زیبایی‌شناختی را راهی برای دستیابی به زیبایی در مبلمان شهری برمی‌شمرند. سلمانی (۱۳۸۸)، در مطالعه خود به عملکرد حفاظتی رنگ اشاره کرده است. وی رنگ را لایه‌ای محافظ در برابر جوی بر روی سطح موردنظر می‌داند. همچنین محافظت در برابر آب، برف، گرما، سرما، گردوغبار، آلودگی‌های محیطی و نظایر آنها را از جمله مشخصات حفاظتی رنگ به‌شمار می‌آورد. اسمیت و جکسون و وگالتز (۲۰۰۰)، بیان می‌کنند که استفاده از رنگ به‌عنوان معیاری هشداردهنده در موقعیت‌ها و شرایط مربوط به خطر و ایمنی، موجب افزایش درک افراد از میزان ایمنی محیط می‌شود؛ این کارکرد زمانی مؤثر واقع می‌شود که معانی و ادراکات حاصل از مؤلفه‌های رنگی بین فرهنگی به اشتراک گذاشته شوند. مزیتی دیگر که در استفاده از علائم رنگی هشداردهنده پنهان است، جهانی بودن آنهاست و این امکان را فراهم می‌آورد که یک نشانه مشابه بیش از یک کاربری داشته باشد.

بنابر آنچه از تحقیقات صورت‌گرفته بیان شد، رنگ با عملکردهای مختلف خود یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در فضای شهری شناخته می‌شود. از این‌رو، لازم است تا عملکردهای گوناگون رنگ انتخابی قبل از به‌کاربرده شدن در تجهیزات شهری شناسایی شوند تا بتوان از آنها به شیوه‌ای متناسب و هماهنگ با زمینه موردنظر استفاده کرد. از سویی

ضمن اینکه، بر رنگ‌های آبی و سبز از این طیف نسبت به رنگ قرمز و طیف رنگی گرم به‌دلیل دید بهتری که در شب دارند، تأکید شده است.

ملک‌حسینی و درگاهی (۱۳۸۹)، در بررسی خود به کاربرد مؤثر رنگ مبلمان در مناسب‌سازی منظر و حفظ هویت کالبدی اشاره نموده‌اند. علاوه‌براین، بر مهارت‌های ادراکی افراد تأکید نموده و تعیین حدود سنی جامعه را در انتخاب رنگ لازم می‌شمارند. براین اساس بنابر تنوع افراد از لحاظ سنی و شخصیتی، استفاده از رنگ‌های خاکستری و خنثی را که در هماهنگی با سایر رنگ‌های محیط هستند، توصیه می‌نمایند. همچنین الهام‌گیری از رنگ محیط پیرامون و مصالح بومی به منظور تأکید و برانگیختن از دیگر پیشنهادات این مطالعه به حساب می‌آید.

در مطالعات دیلوی^۲ (۲۰۰۶)، به رنگ‌های خاصی اشاره شده است که در سراسر جهان شناخته‌شده هستند. به‌طور مثال، رنگ قرمز نشانه‌ای است برای توقف در جاده‌ها و زرد به‌دلیل قابلیت بالای تشخیصی، برای مواقع و مواد خطرناک استفاده می‌شود. در برخی شرایط، نمادهای رنگی خاصی در سرتاسر دنیا وجود دارد که می‌توان بازخورد آنها را در رنگ برخی از عناصر مبلمان شهری مشاهده نمود.

از عملکرد سمبلیک رنگ به شکل منطقه‌ای و بومی هم استفاده می‌شود به‌گونه‌ای که کاربرد آن رنگ، مختص همان منطقه است و نمادی از آن شهر مطرح می‌شود.

برای نمونه، می‌توان از کیوسک‌های قرمز رنگ تلفن در انگلستان نام برد که جورج گیل برت/سکات،^۳ آنها را طراحی کرده و به‌عنوان یک عنصر مبلمان شهری با هویت رنگی خاص قابل‌شناسایی و منحصر‌به‌فرد است (تصویر ۲).

تصویر ۲. رنگ آیکونیک کیوسک‌های تلفن شهر لندن (wikipedia)

تصویر ۱. کارکردهای رنگ در فضاهای شهری (نگارندگان)

دیگر، تمامی این پژوهش‌ها بر اهمیت و ضرورت مبحث زمینه‌گرایی در انتخاب رنگ مبلمان شهری تأکید کرده‌اند که لزوم بررسی آن نیز در این نوشتار مورد توجه واقع شده است.

روش پژوهش

ماهیت ساختاری این پژوهش، توصیفی-تحلیلی است. این نوشتار در آغاز، انواع زمینه‌های شهری را براساس روش اسنادی و مطالعات میدانی (تهران، یزد و ونیز ایتالیا) استخراج کرده و با مصداق‌یابی در هر زمینه، رنگ عناصر مبلمان شهری موجود در آن را براساس زمینه، تجزیه و تحلیل کرده است. باتوجه به محدودیت‌های حضور در تمامی زمینه‌های انتخابی و مشاهده مستقیم نگارندگان، برخی از ویژگی‌های فضایی و الگوهای رنگی از طریق آنالیز محتوای تصویری وب سایت‌ها ثبت گردید.

جهت استخراج لایه‌های رنگی خیابان مسجد جامع یزد، نمونه مورد مطالعه در این پژوهش، پس از انجام نظرسنجی با پرسش‌نامه که گروه‌های سنی و جنسی مختلفی را به شیوه‌ای تصادفی دربرمی‌گرفت، تصاویر متعددی از بدنه‌ها، کف و عناصر مبلمانی خیابان تهیه شد. سپس در نرم‌افزار گرافیکی فتوشاپ الگوهای رنگی موجود در تصاویر استخراج شد و به منظور سهولت تشخیص و همچنین مقایسه رنگ‌های به‌دست‌آمده از سیستم RGB استفاده گردید.

زمینه‌گرایی

از آنجاکه زمینه‌گرایی به‌عنوان رویکرد اصلی در تدوین مطالب این نوشتار مدنظر نگارندگان بوده، جهت تبیین الگویی نظام‌مند در انتخاب رنگ، پس از شرح مختصر رویکرد زمینه‌گرایی؛ انواع زمینه‌های شهری بررسی شده است. زمینه‌گرایی از رویکردهای پست‌مدرن در طراحی از جمله معماری، معماری منظر، فضاهای عمومی و عناصر شهری به‌شمار می‌رود؛ به‌طوری که در این رویکرد بافت اطراف فضا و بستر قرارگیری عناصر

از اهمیت قابل توجهی برخوردار است (حجتی و شیرازی، ۱۳۹۰: ۳۴). دلایل ظهور این رویکرد انسان‌گرا را می‌توان در دیدگاه تکنولوژی‌محور رایج در حوزه‌های شهری جستجو کرد. دیدگاهی که تمامی معیارهای گزینشی خود را حول تکنولوژی قرار می‌دهد و انسان را به‌عنوان کاربر اصلی فضاهای شهری نادیده می‌گیرد. (کلاوس کریپندورف^۴ به‌خوبی تفاوت این دو دیدگاه را بیان می‌کند) (جدول ۱). با مطالعه این جدول، می‌توان پی‌برد که دیدگاه تکنولوژی‌یک در نهایت منجر به حذف انسان از صحنه تصمیم‌گیری‌ها می‌شود. لذا، زیباسازی زمینه‌گرا در تلاش است تا به خلق شهرهایی انسان‌محور ناآل آید (مرتضایی و اصل فلاح، ۱۳۹۲: ۵۱۰).

در کل، الگوهای مختلفی در راستای سازمان‌دهی انواع زمینه‌ها ارائه شده است که در میان الگوهای موجود، اکثر آنها به حوزه طراحی معماری مربوط می‌شوند. در یکی از دیدگاه‌های رایج در چند دهه اخیر، زمینه‌گرایی در سه زمینه کالبدی، تاریخی و اجتماعی-فرهنگی، مطرح شده است (حجتی و شیرازی، ۱۳۹۰: ۳۵). در دسته‌بندی دیگر که مریل گینس آن را در سال ۱۹۸۰ ارائه داده است، زمینه در معماری تحت سه موضوع کلی: الگوهای فرمی، فعالیتی و اقلیمی بیان شده است:

- ۱- الگوهای فرمی؛ فرم در اینجا عناصری چون فضا، شکل، مقیاس و تناسب جزئیات مصالح، بافت و رنگ‌ها را دربرمی‌گیرد؛
 - ۲- الگوهای فعالیتی؛ در زمینه فعالیت‌ها، گردش در فضای بنا، رفتار افراد و گروه‌ها از جمله عواملی هستند که می‌توانند بنا را با زمینه‌اش مرتبط کنند؛
 - ۳- الگوهای اقلیمی؛ اقلیم تأثیر خود را در مصالح، رنگ‌ها، فشردگی احجام، فرم آنها، سقف‌ها و ... بروز می‌دهد (فیضی و اسماعیل‌دخت، ۱۳۹۴: ۱۸۷).
- بنابر آنچه بیان گردید، زمینه‌گرایی را می‌توان پیوند میان عناصر مبلمان شهری و شهرسازی دانست که در آن

جدول ۱. تقابل ضعف‌ها و قوت‌های انسان و تکنولوژی؛ دیدگاه تکنولوژی‌محور در برابر دیدگاه انسان‌محور

دیدگاه انسان‌محور		دیدگاه تکنولوژی‌محور	
ماشین	انسان	ماشین	انسان
مصنوع	خلاق	دقیق	مبهم
خشک	منعطف	منظم	نامنظم
عدم حساسیت به شرایط	حساس به شرایط	متمرکز	مستعد از دست دادن تمرکز
غیرخلاق	منبع الهام	غیراحساسی	احساسی
سریع ولی تکراری	باهوش/ دارای هوش‌های متعدد	منطقی	غیرمنطقی

(مرتضایی و اصل فلاح، ۱۳۹۲: ۵۱۰)

برخوردارند، عناصری چون زمین (از جمله جاده خاکی)، سنگ، پوشش گیاهی، آب و ... زیبایی رنگ‌های طبیعی از این واقعیت می‌آید که طبیعت موجب تقدیس و تذهیب بشریت می‌شود. از این رو، برای انسان، رنگ‌های طبیعی به راحتی پذیرفته می‌شوند و از زیباترین رنگ‌ها هستند. بر همین اساس، مبلمان شهری، حفاظت از رنگ‌های طبیعی به خصوص رنگ طبیعی درختان، مراتع و رودخانه‌ها را جزء جدایی‌ناپذیر وظیفه خود می‌داند. این وظیفه موجب می‌شود تا رنگ شهری که با جنگل یا اقیانوس احاطه شده است از شهرهای کوچک و کلان‌شهرهایی که به دور از این عناصر طبیعی هستند، متمایز گردد (Xiaomin & Yilin, 2009: 14).

توجه به شرایط اقلیمی منطقه مورد نظر و رنگ‌های غالب آن منطقه، از جمله عوامل مؤثر در گزینش رنگی است (تصویر ۳). طبق این قرارداد و بنابر شرایط اقلیمی و رنگی مناطق معتدل، استفاده از تنالیته رنگی بیشتر برای این مناطق توصیه می‌شود (مرتضایی، ۱۳۸۲: ۲۹). این در حالی است که در نواحی ساحلی، تنالیته رنگی کمتری به کار می‌رود. در این مناطق از رنگ‌های آرامش‌بخش بیشتری استفاده می‌شود که دارای بیشترین هماهنگی با رنگ دریا، آسمان و ساحل هستند. این پدیده موجب حل شدن مبلمان در این فضای ساحلی می‌شود (تصویر ۴). علاوه بر این، در مناطقی که رنگ خاصی غالب است، پس از مدتی آن رنگ برای ساکنین ملال‌آور شده و میل به رنگ‌های مکمل به صورت نیازی روانی محسوب می‌گردد. بر این اساس، در نظر گرفتن تأثیرات روانی - حرارتی رنگ‌ها در مناطق مختلف امری ضروری است؛ در نتیجه برای مناطق گرمسیر، رنگ‌های روشن و رنگ سفید انتخاب‌های مناسب‌تری هستند (سلمانی، ۱۳۸۸: ۱۴ و ۱۵) و برای شهرهای زمستانی و اقلیم‌های سرد که دارای آسمانی خاکستری و تابش کم خورشید هستند استفاده از رنگ‌های تند و زنده می‌تواند قابلیت شناسایی عناصر را

مبلمان با نظام بزرگ‌تر شهری مرتبط می‌شود. لزوم توجه به این رویکرد، سبب می‌گردد تا در الگوی انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری نیز زمینه‌های مختلف شناسایی و تدوین گردند؛ تا با در نظر گرفتن زمینه خاص قرارگیری مبلمان، گزینش رنگی صورت پذیرد. بر اساس این روش، یعنی تعیین زمینه، می‌توان هماهنگی لازم را بین رنگ عناصر مبلمان شهری و بستر شهری ایجاد کرد. از این رو در مطالعه حاضر، جهت دستیابی به یک دسته‌بندی فراگیر، زمینه‌های شهری در انواع اقلیمی و طبیعی، تاریخی - فرهنگی - اجتماعی و زمینه محیط مصنوع شهری بررسی می‌شوند.

زمینه اقلیمی و طبیعی

شکل‌گیری و ظهور ساختارهای رنگی در فضای عمومی شهر را باید بیش از هر چیزی تحت تأثیر محیط طبیعی دانست. محیطی که مستقیم و غیرمستقیم در بافت شهری و فرهنگ رنگی آن نفوذ یافته است. به گونه قابل توجهی، اجزای طبیعی و عناصر مختلف شهری، ارتباطی تعاملی با یکدیگر دارند: مورفولوژی زمین، سطح آب، پوشش گیاهی، آب و هوا و محیط زیست از یک سو و ساختار شهری از سوی دیگر (Tomić & Marić, 2011: 318). در این میان، زمین‌های خالی شهری (از جمله جاده‌های خاکی)، سنگ، چمن، درختان، رودخانه، مناطق ساحلی و همچنین آسمان و ... تشکیل‌دهنده پالت رنگی هستند که بر روی آن رنگ‌های طبیعی نقش بسته است.

در کل می‌توان دو ویژگی اساسی را برای رنگ‌های طبیعی بر شمرد که شامل جنبه‌های دینامیکی و استاتیکی می‌شوند. رنگ‌های دینامیک، دربرگیرنده تمامی عناصر طبیعی از جمله آفتاب و عوامل فصلی و آب و هواست که بر روی رنگ سایر عناصر تأثیر می‌گذارند؛ رنگ‌های استاتیک مربوط به عناصری است که در مقایسه با عناصر دینامیک از ثبات رنگی بیشتری

تصویر ۴. رنگ‌های متناسب با زمینه در عناصر مبلمان ساحلی ویرجینیا (hamptonroads.com)

تصویر ۳. هماهنگی عناصر مبلمان شهری با عناصر طبیعی، ژاپن (donaldelley.wordpress.com)

افزایش داده و فضا را شادتر کند (صلواتی، ۱۳۹۰: ۱۲۰). همچنین نوع آب و هوا، خشکی و رطوبت و گرما و سرمای یک محیط شهری می‌تواند در انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری تأثیرگذار باشد. برای نمونه، در شهری که هوای گرم و خشک و غبارآلود دارد، رنگ عناصر طبیعی و مصنوع شهر با وضوح کمتری درک می‌شود و در مقابل آن، شهری که هوای مرطوب و بارانی دارد، رنگ عناصر طبیعی و مصنوع، دارای خلوص و وضوح بیشتری است و قاعدتاً رنگ‌هایی را در عناصر مبلمان شهری انتخاب می‌کنند که با این خلوص و وضوح هماهنگ‌تر باشند.

زمینه تاریخی - فرهنگی - اجتماعی

رنگ یکی از عوامل نشان‌دهنده پیشینه و تاریخ شهری و انباشتی از اطلاعات تاریخی است که نقش ظرفی در توسعه دیدگاه زیبایی‌شناسانه ساکنین شهر دارد (Xiaomin & Yilin, 2009: 3). تفاوت در ملیت، تاریخ و آداب و رسوم موجب شده است تا کشورهای و شهرهای مختلف دارای ترجیحات رنگی منحصر به فرد خود باشند (تصویر ۵). علاوه بر این، رنگ موجود در هر شهر در زمان‌های مختلف بیانگر سطح اقتصاد جاری و جریان اصلی فرهنگ است. به همین دلیل، از بین بردن رنگ سنتی شهر به معنای قطع تاریخ آن شهر است و حفاظت از آن به معنای حفاظت از میراثی فرهنگی است (Ibid: 4). در کمترین تلاش برای حفظ رنگ سنتی شهر لازم است تا رنگ‌المان‌ها و عناصر نزدیک به ناحیه تاریخی، هماهنگ با رنگ موجود در بافت تاریخی باشد.

سه عنصر مختلف: رنگ، تاریخ و فرهنگ شهری، تکمیل‌کننده یکدیگرند. بنابراین لازم است تا براساس تاریخ و فرهنگ هر شهری بر روی الگوی انتخاب رنگ مبلمان و عناصر شهری تمرکز کرد و با مطالعه تاریخ یک شهر، ویژگی‌های جدیدی را شکل داد. طراحی رنگ مبلمان شهری، به مردم در راستای

حفظ فرهنگ بومی خود کمک می‌کند و نقش مهمی در توسعه شهری دارد؛ این امر تنها در صورتی محقق می‌شود که انتقال شخصیت و ویژگی‌های شهر از طریق انتخاب رنگ مناسب با موفقیت صورت گیرد. بافت اجتماعی، فرهنگی و تاریخی هر منطقه به شدت بر روی معنای انتقال‌دهنده هر رنگ تأثیر می‌گذارد (Akçay et al., 2011: 43). با توجه به اینکه فرهنگ‌های خاص در مقایسه با یکدیگر دارای ارجحیت رنگی متفاوتی هستند؛ کشف معانی و ادراک رنگ‌های انتخابی قبل از به کار بردن در تجهیزات شهری در منطقه مورد نظر ضروری است.

زمینه محیط مصنوع شهری

استفاده از رنگ‌های طبیعی مصالح محلی با سیمای شهری هماهنگ و همگون است و این موجب تثبیت رنگ هر شهر و جنبه‌ای از هویت آن شهر محسوب می‌شود. در شهرها و فضاهای قدیم، هر شهر هویت رنگی خاص خود را داشت. در این شهرها، بناهای شاخص شهری به‌ویژه بناهای مذهبی با تزئینات کاشی فیروزه‌ای رنگ در زمینه خاکی خود می‌درخشیدند و خود را متمایز می‌کردند. شهرهای کویری ترکیبی از آسمان آبی، بناهای خاکی، گنبد فیروزه‌ای رنگ و درختان سبز الگوی رنگی خاصی را در ذهن بیننده حک می‌نمایند که تجربه حرکت در چنین فضاهای شهری به دلیل وحدت آن، آرامش‌بخش و به دلیل هارمونی رنگی حساب شده، زیبا و سرزنده است (بیجاری و کبیر، ۱۳۸۷: ۴۹)، (تصویر ۶). ارتباط‌نداشتن محصول با محیط قرارگیری آن باعث سردرگمی و ایجاد تصویری آشفته و ناسازگار می‌شود. ضمن اینکه نه تنها تمام کاربری‌های متضاد با هویت شهری باعث آلودگی بصری می‌شوند بلکه در بافت شهری نیز مداخله می‌کنند (Bulduk, 2012: 3280). به اشتراک گذاری اطلاعات زیاد بدون قرارگیری مناسب در محیط، موجب تشویش و اغتشاش و به تبع آن کاهش کیفیت زندگی در شهر می‌شود؛

تصویر ۶. نمای عمومی از شهر یزد با رنگ‌هایی متأثر از هویت مصنوع خاص و منحصر به فرد آن (نگارندگان)

تصویر ۵. نماهای رنگی ساختمان‌ها در ونیز که ریشه در تاریخ این شهر دارد (نگارندگان)

بصری موجود در آن است. بنابر اجرایی شدن طرح ساماندهی خیابان مسجد جامع از سوی شهرداری یزد در سال ۱۳۹۴، این تحقیق در پی آن است تا با ارائه یک روش قابل تحلیل و با در نظر گرفتن زمینه محیط مصنوع به تبیین الگوی رنگی عناصر مبلمان شهری این خیابان دست یابد و میزان انطباق تغییرات رنگی جدید را با الگوی مورد نظر و همچنین با تصاویر ذهنی مردم بررسی کند.

تبیین الگوی رنگی خیابان مسجد جامع یزد

استخراج الگوی رنگی مستلزم جمع‌آوری و طبقه‌بندی طیف‌های مختلف رنگی است. بدین منظور از روش مطالعه میدانی و عکس برداری استفاده گردید و سعی شد تصاویر تمامی عناصر موجود در محدوده خیابان ثبت شود. جهت ارائه یک سیستم رنگی واحد از سیستم RGB^۱ استفاده شده است تا مرتب‌سازی و شناسایی رنگ‌ها با سهولت همراه گردد. این فرایند در دو مرحله صورت گرفت: ۱. استخراج تصاویر ذهنی کاربران فضا، ۲. استخراج لایه‌های رنگی خیابان (بدنه، کف و عناصر مبلمان شهری).

- استخراج تصاویر ذهنی کاربران فضا

بدین منظور از طریق پرسش‌نامه حاوی پالت رنگی از افراد خواسته شد تا رنگی را که با شنیدن نام یزد در ذهن خود مجسم می‌کنند، علامت بزنند. این افراد شامل گروه‌های سنی و جنسی مختلف، ساکنان، کسبه خیابان و گردشگران می‌شدند. نتایج حاصل از این نظرسنجی نشان داد شهر یزد، در ذهنیت ۴۹ درصد از افراد فیروزه‌ای، ۳۴ درصد خاکی، ۹ درصد سبز، ۶ درصد خاکستری و ۲ درصد سایر موارد (قرمز و زرد) است (جدول ۲). مردم رنگ فیروزه‌ای را رنگ گنبدها و کاشی‌کاری‌های بدنه بناهای تاریخی دانستند. رنگ خاکی را به دلیل اقلیم کویری و بناهای خشت خام و همچنین آجرکاری‌ها انتخاب کردند. رنگ خاکستری به بافت جدید و ساخت و سازهای بدون تناسب با زمینه تاریخی شهر یزد از لحاظ مصالح مورد استفاده و رنگ سبز به پوشش گیاهی، منتسب شد.

- استخراج لایه‌های رنگی

در این مرحله، نمونه‌های تصویری نقاط مختلف خیابان جمع‌آوری شد. تصاویر در سه گروه: بدنه‌ها، عناصر مبلمان شهری و کف طبقه‌بندی گردید. جهت تشخیص و مقایسه راحت‌تر رنگ‌ها، تمامی تصاویر با نرم‌افزار فتوشاپ شطرنجی شدند. بسیاری از رنگ‌ها مشابه بوده و از طریق کدهای رنگی قابل تشخیص بودند. در نتیجه برای ایجاد الگوی رنگی، رنگ‌های متمایز انتخاب گردیدند.

نیز ناهماهنگی بیش از پیش شهرها، اختلال در زندگی اجتماعی و همچنین آلودگی محیطی را به همراه می‌آورد. بنابراین مبلمان شهری می‌بایست به صورت طولی در ارتباط با سایر عناصر محیط مصنوع و رنگ‌های آنان در شهر باشد. همان‌طور که در تعریف ویژگی‌های رنگ اشاره شد، رنگ‌های استاتیک محیط شهری را می‌توان در ساختمان‌ها، سازه‌ها، میادین، مجسمه‌ها و خیابان‌ها مشاهده کرد که دربرگیرنده رنگ‌های مصنوع هستند. این رنگ‌ها در کنار ویژگی‌های تاریخی و اجتماعی یک مکان، تشکیل‌دهنده ویژگی خاصی از مکان به نام حس مکان هستند. براین اساس، یکی دیگر از اهداف مهم تمام تجهیزات شهری را می‌توان ایجاد، حمایت و تقویت حس مکان دانست که این امر در راستای نظریه لانچ^۲ که در مطالعات ماتین و همکارانش بدان اشاره شده است، موجب ایجاد تصویر ادراکی قوی در ناظر می‌شود (Moughtin & et al., 1999: 127). در نتیجه، انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری براساس محیط مصنوع، موجب ایجاد وحدت در شهر و جذابیت و هویت در آن می‌شود. البته نباید فراموش کرد که ایجاد ارتباط بین رنگ عناصر مبلمان شهری و محیط مصنوع، علاوه بر هارمونی رنگی، از طریق تضاد رنگی نیز امکان‌پذیر است.

انتخاب زمینه شهری مورد مطالعه

تراکم جمعیتی و مشکلات ترافیکی در دهه‌های اخیر منجر به تفکیک کاربری‌ها در شهرهای بزرگی چون تهران شده است؛ از سویی دیگر، در شهرهایی تاریخی نظیر یزد، گستردگی کاربری‌ها و فعالیت‌ها در یک زمینه همچنان به قوت خود باقی است. این پدیده، انتخاب رنگ برای چنین زمینه‌های متنوع را از لحاظ کاربری با دشواری مواجه می‌سازد. این در حالی است که رویکرد زمینه‌گرایی قادر است این تنوع کاربری‌ها را با در نظر گرفتن مفهوم زیباسازی شهری بومی، به‌ویژه در زمینه‌های تاریخی، برطرف کند.

در این پژوهش، خیابان مسجد جامع به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین و معروف‌ترین خیابان‌های شهر یزد جهت ارزیابی ارتباط بین رنگ عناصر مبلمان شهری و زمینه استفاده از آنها انتخاب گردیده است. این خیابان به دلیل واقع شدن مسجد جامع یزد جزو یکی از پرمخاطب‌ترین خیابان‌های شهر یزد از سوی گردشگران داخلی و خارجی است. به عبارتی دیگر، معماری منحصر به فرد این مسجد آن را به نمادی از استان یزد تبدیل کرده است. این شرح مختصر خود گویای اهمیت بی‌شمار این خیابان به لحاظ گردشگری و لزوم رسیدگی به تمامی عناصر مبلمانی و

یزد، ذهنیت رنگی مردم از آن با واقعیت موجود سازگار است. رنگ‌های به‌کاررفته در بدنه‌ها بیشتر طیف‌های گرم (خاکی- آجری) در ترکیب با گروه خاکستری‌هاست که همخوان با ویژگی‌های اقلیمی و سابقه تاریخی خیابان است. در جزئیات به‌ویژه تابلوی مغازه‌ها از انواع رنگ‌های گرم و سرد استفاده شده که موجب اغتشاش بصری گردیده است. از این‌رو، باید سعی شود از رنگ‌هایی هماهنگ با چهره تاریخی خیابان استفاده شود که ضمن حفظ هویت و هماهنگی با کالبد موجود از جذابیت کافی نیز برخوردار باشد. رنگ عناصر مبلمان شهری در طرح ساماندهی جدید این خیابان با فضای تاریخی هماهنگ شده که به‌طور عمده از رنگ‌های خاکی و فیروزه‌ای استفاده گردیده است. تنها نکته‌ای که در این طرح باید مورد بررسی مجدد قرار گیرد، شیوه نصب المان‌های مبلمان شهری به‌ویژه روشنایی خیابان است که در برخی موارد به‌عنوان ضعف بارز در فضا؛ علی‌رغم هماهنگی رنگی به‌وجود آمده؛ می‌توان آن را مشاهده نمود.

- بدنه‌ها: بدنه خیابان به‌طور عمده ترکیبی از آجر و خشت خام است (تصویرهای ۷ و ۸). سایر عناصر بدنه شامل سنگ، شیشه، پروفیل درها، کرکره و تابلوی مغازه‌ها و قاب پنجره‌هاست. لازم است بیان شود، در بررسی بدنه‌ها، الحاقات اصلی مدنظر قرار گرفت و از جزئیات موقت مانند اجناس مغازه‌ها در تهیه الگوی رنگی خودداری گردید (جدول ۳).
- کف: در خیابان مسجد جامع، کف‌فرش از نوع سنگ‌های خاکستری است (تصویر ۱۰) و تنها در قسمت ویژه نایبانیان در پیاده‌رو، تغییر در رنگ و مصالح ایجاد شده است (جدول ۴).
- عناصر مبلمان شهری: این عناصر در خیابان مسجد جامع شامل نیمکت، سطل زباله، تابلوها، چراغ‌های روشنایی و بلارد می‌شود (تصویرهای ۹ و ۱۰). این بخش، دربرگیرنده برداشت طیف‌های رنگی تمامی عناصر مبلمان و تجهیزات شهری مستقر در فضاست. بدین منظور، تصاویر مبلمان موجود در محدوده خیابان مسجد جامع جمع‌آوری گردید (جدول ۵).
باتوجه به قرارگیری خیابان مسجد جامع در بافت تاریخی

تصویر ۸. کف‌پوش خاکستری خیابان مسجد جامع یزد (نگارندگان)

تصویر ۷. بدنه خشت خام و آجری خیابان مسجد جامع یزد (نگارندگان)

تصویر ۱۰. سطل زباله و باجه تلفن خیابان مسجد جامع یزد (نگارندگان)

تصویر ۹. نیمکت و روشنایی خیابان مسجد جامع یزد (نگارندگان)

یافته‌ها و بحث

خلاصه نتایج حاصل از مطالعات صورت گرفته و یافته‌های این نوشتار در زمینه عوامل مؤثر در فرایند انتخاب رنگ، در جدول ۶، بیان شده است. جدول تنظیم شده، به عنوان اصلی ترین نتیجه حاصل از

این مطالعه، زمینه‌گرایی را بهترین و مؤثرترین راهکار در انتخاب رنگ برای عناصر مبلمان شهری پیشنهاد می‌نماید. انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری در شهرهای مختلف بر مبنای زمینه‌های طبیعی، اقلیمی، تاریخی، انسانی و محیط مصنوع، دارای راهکار و فرمولی واحد نیست و در هر شهر و

جدول ۲. نتایج تصاویر ذهنی رنگی مردم

تفسیر رنگ‌ها از دیدگاه مردم	درصد	رنگ
رنگ گنبدها و کاشی کاری‌های بدنه	۴۹	
رنگ کویر و خشت خام و آجر کاری‌ها	۳۴	
پوشش گیاهی	۹	
بدنه شهری جدید	۶	
تابلوی مغازه‌ها، تبلیغات شهری و ...	۲	

(نگارندگان)

جدول ۳. الگوی رنگی بدنه‌های خیابان مسجد جامع یزد

طیف‌های رنگی													اجزای فضا	
													بدنه‌ها	
۲۶	۱۵۲	۲۱۰	۱۷۵	۶۷	۱۱۷	۱۴۴	۱۹۰	۱۷۱	۲۵۴	۲۰۱	۲۰۷	۱۶۲	R	کد شناسایی
۱۵۲	۱۸۶	۲۱۵	۱۶۹	۹۸	۱۰۶	۷۲	۱۶۵	۱۲۶	۲۲۶	۱۵۷	۱۶۲	۱۰۰	G	
۱۷۵	۱۹۵	۲۰۹	۱۵۸	۸۳	۷۴	۸۳	۱۳۵	۱۰۵	۱۷۹	۱۱۰	۱۰۷	۴۹	B	

(نگارندگان)

جدول ۴. الگوی رنگی کف‌فرش خیابان و پیاده‌رو خیابان مسجد جامع یزد

طیف‌های رنگی													اجزای فضا		
													کف		
۱۶۸	۱۸۱	۲۰۶	۲۰۶	۱۹۶	۲۰۵	۱۷۶	۱۵۷	۱۴۸	۱۳۲	۱۲۲	۱۱۵	۸۸	۸۰	R	کد شناسایی
۱۰۹	۱۱۴	۱۵۲	۱۶۶	۱۸۸	۱۹۴	۱۷۰	۱۵۰	۱۴۴	۱۲۳	۱۲۱	۱۱۰	۷۸	۷۲	G	
۹۳	۹۸	۱۰۵	۱۰۵	۱۷۷	۱۷۶	۱۵۸	۱۴۰	۱۳۳	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۴	۷۹	۷۰	B	

(نگارندگان)

جدول ۵. الگوی رنگی عناصر مبلمان شهری خیابان مسجد جامع یزد

طیف‌های رنگی										اجزای فضا	
										مبلمان شهری	
۲۶	۶۳	۲۵۵	۲۱۳	۱۹۳	۱۸۱	۱۹۵	۱۴۵	۱۶۴	۳۰	R	کد شناسایی
۱۵۲	۹۱	۲۵۵	۱۷۶	۱۷۲	۱۶۲	۱۶۱	۱۱۷	۱۵۶	۲۶	G	
۱۷۵	۵۱	۲۵۵	۹۶	۱۵۳	۱۴۸	۱۲۶	۹۳	۱۴۳	۲۵	B	

(نگارندگان)

باهم که کاربری‌های متفاوتی دارند، یکپارچه نماید؛ اما هدف از ارتباط رنگی طولی، هماهنگ‌سازی عناصر مبلمان شهری با طبیعت، محیط مصنوع، عناصر نمادین و سایر شاخصه‌های متمایز و منحصر به فرد یک شهر است.

در مجموع می‌توان این‌گونه بیان کرد، رنگ در عناصر مبلمان شهری یا به منظور شخصیت‌دادن و متمایز نمودن این عناصر در ارتباط با زمینه شهرهایی که دارای نظم و هارمونی بصری هستند، به کار می‌رود، و یا در برخی شهرهای پراگتشاف، در راستای حل نمودن عناصر مبلمان شهری در فضاهای شهری به منظور کاهش بی‌نظمی‌ها و آشفتگی‌های بصری در منظر شهری کاربرد دارد.

محیط شهری، بر مبنای این زمینه‌ها، نیازمند روشی مجزا است؛ تا بیشترین ربط بین رنگ و بستر شهر ایجاد گردد و عناصر مبلمان شهری از طریق کاربرد درست رنگ، عناصری معنادار گردند. بدین معنا که بر مبنای ماهیت شهری که عناصر مبلمان شهری در آن قرار دارد، باید عناصر مبلمان شهری مزین به رنگ‌هایی گردد که آنها را به عنوان عناصر شهری در مقیاس‌های میانه و کلان قرار دهد. بر اساس چنین نگاهی، در واقع دو نوع ارتباط رنگی عرضی و طولی برای انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری پیشنهاد می‌شود. غرض از ارتباط رنگی عرضی، هماهنگ و هم‌خانواده نمودن رنگ عناصر مبلمان شهری به نحوی است که آنها را به عنوان عناصری شهری مرتبط

جدول ۶. انواع زمینه‌های شهری و دستورالعمل انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری بر اساس آنها

ردیف	زمینه‌های شهری	دستورالعمل انتخاب رنگ عناصر مبلمان شهری	نمونه
۱	محیط‌های شهری دارای هویت طبیعی و جغرافیایی خاص	ایجاد هماهنگی رنگی با محیط طبیعی و ویژگی‌های جغرافیایی برجسته موجود در موقعیت مکانی شهر	ریو، سنگاپور
۲	محیط‌های شهری دارای قدمت تاریخی	انطباق رنگی با رنگ‌های موجود در پس زمینه تاریخی، فرهنگی و اجتماعی شهر	ونیز، پاریس
۳	محیط‌های شهری دارای هویت مصنوع در بناها و محیط‌ها	ایجاد ارتباط رنگی با رنگ ساختمان‌ها و محیط‌های شاخص موجود در موقعیت مکانی مورد نظر در شهر	آمستردام
۴	محیط‌های شهری پراگتشاف از لحاظ بصری	حل کردن عناصر مبلمان شهری بین عناصر متعددی که فضای شهری را شکل داده‌اند با به کارگیری رنگ‌های خنثی و رنگ‌های غالب موجود در بافت شهر	لس آنجلس، تهران
۵	محیط‌های شهری دارای عناصر نمادین	استفاده از رنگ‌هایی که با عناصر نمادین در ارتباطند و به شهر هویت بخشیده‌اند	لندن
۶	محیط‌های مدرن بی‌هویت	تلاش برای ایجاد هویت با انتخاب یک ترکیب رنگی مناسب بر مبنای هارمونی یا تضاد	دبی

(نگارندگان)

نتیجه‌گیری

رنگ‌ها واجد کیفیت‌هایی هستند که نگاهی سنجیده و به کارگیری بر اساس دیگر کیفیات فضایی و ویژگی‌های محیطی را می‌طلبند. لذا، نمی‌توان بدون بررسی زمینه به کارگیری عناصر شهری به ارائه راهکار و ضوابط مشخصی پرداخت و به روابطی هماهنگ و افزایش کیفیت فضای شهری دست یافت. از این‌رو، طبقه‌بندی زمینه‌های مختلف شهری نخستین مرحله‌ای است که طراحان عناصر شهری می‌توانند با آن به روشی نظام‌مند و ساختار یافته برای انتخاب رنگ دست یابند. از دیدگاه نگارندگان، الگوی ارائه‌شده در این مقاله، تلاشی برای نگرشی نظام‌مند به مقوله انتخاب رنگ در مبلمان شهری است و این الگو در قالب فعالیت‌های پژوهشی مشابه در آینده، از قابلیت توسعه بیشتری برخوردار است تا به ابزاری دقیق‌تر برای انتخاب رنگ تبدیل شود. الگوی انتخاب رنگ ارائه‌شده به نوعی یاریگر طراحان در انتخاب رنگ بوده و موجب صرفه‌جویی زمانی در پردازش و طبقه‌بندی اطلاعات مورد نیاز در طراحی مبلمان شهری می‌شود. همچنین در فعالیت‌های پژوهشی آتی و به عنوان بخش مکمل تحقیقات صورت گرفته در این نوشتار، مطالعات مربوط به شناخت ارجحیات رنگی مردم بر اساس سلايق و فرهنگ بومی به شکل‌گیری هویت رنگی فضا کمک شایانی خواهد کرد.

پی‌نوشت

۱. به تابلوها و علائمی گفته می‌شود که بیشتر در قالب علائم ترافیکی در سطح شهر به منظور اطلاع‌رسانی نمایش داده می‌شوند.
2. Dilloway
3. George Gilbert Scott
4. Klaus Krippendorff
5. Lynch
۶. سیستم رنگ RGB مخفف Red Green Blue است. این سیستم در ابزارهای نوری از جمله مانیتور رایانه برای تولید رنگ‌ها استفاده می‌شود.

منابع و مأخذ

- آبادیان، الهام؛ آهنگریان، آزاده؛ فاضلی، پریسا و مهمارزاده، مریم (۱۳۹۳). تهیه پالت رنگی مبلمان شهری، گامی در جهت توسعه پایدار در شهرهای گرم و خشک؛ نمونه موردی: میدان نقش جهان اصفهان، اولین کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار. تهران: مؤسسه ایرانیان، انجمن معماری ایران.
- بیجاری، مژگان و کبیر، سمر (۱۳۸۷). کاربرد رنگ در شهر، فصلنامه نماد گلستان. (۸)، ۵۱-۴۹.
- حجتی، ریحانه و شیرازی، زهره (۱۳۹۰). زمینه، تضمین تداوم حیات منظرین؛ دگرگونی رویکرد طراحی پروو از پاریس تا لندن، مجله منظر. (۱۷)، ۴۱-۳۴.
- سلمانی، ناصر (۱۳۸۸). لحاظ کردن فاکتورهای روان‌شناسی در طراحی محصولات صنعتی (باگرایش خودرو)، ماهنامه مهندسی خودرو و صنایع وابسته. سال اول، (۵)، ۱۹-۱۰.
- غفاریان شعاعی، مهران؛ نقصان محمدی، محمدرضا و تاجدار، وحید (۱۳۹۲). شناسایی نحوه و میزان تأثیر عناصر پیاده‌روهای شهری بر ابعاد و مؤلفه‌های سلامت عابران، فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری. (۷)، ۲۹-۱۵.
- فیضی، محسن و اسماعیل‌دخت، مریم (۱۳۹۴). تبارشناسی تحلیلی تکنولوژی‌های نوین ساخت جهت هویت‌بخشی به بناهای معماری با رویکرد زمینه‌گرایی، فصلنامه مدیریت شهری. (۳۸)، ۱۹۵-۱۷۳.
- مرتضایی، سیدرضا (۱۳۸۲). رهیافت‌هایی در طراحی مبلمان شهری. چاپ دوم، تهران: سازمان شهرداری‌های کشور.
- مرتضایی، سیدرضا و اصل فلاح، مهدی (۱۳۹۲). بنیان‌های طراحی در زیباسازی شهری. چاپ اول، تهران: سازمان زیباسازی شهر تهران.
- مسدد، سیدهاشم و هاشمی، مهران (۱۳۸۹). اثاثیه شهر، مروری بر معیارهای طراحی و ساخت مبلمان شهری، مجله منظر. (۷)، ۷۳-۷۲.
- ملک‌حسینی، عباس و درگاهی، محمدمهدی (۱۳۸۹). طراحی و مناسب‌سازی مبلمان روستایی، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس. (۶)، ۱۶۳-۱۵۱.
- مهدی‌زاده نادری، شیما و اسماعیلی، علیرضا (۱۳۹۰). تأثیر رنگ تابلوهای تبلیغاتی بر عملکرد رانندگان و ایمنی، یازدهمین کنفرانس بین‌المللی مهندسی حمل و نقل و ترافیک. محل نشر و ناشر.
- Akcay, O.; Dalgin, M. H. & Bhatnagar, S. (2011). Perception of Colour in Product Choice among College Students: A Cross- National Analysis of USA, India, China and Turkey. **International Journal of Business and Social Science**, 2(21), 42-48.
- Bulduk, B. (2012). An Analysis of the Use of Urban Furniture in City Advertising in Terms of Aesthetic/Visual Appreciation Training: City Design. **Procedia- Social and Behavioral Sciences**, 46, 3279-3283.
- Dilloway, L. (2006). **An Exploration into Colour Symbolism as Used by Different Culture and Religions**. New York: Design Press/ Tab Books.

- Moughtin, C.; Oc, T. & Tiesdell, S. (1999). **Urban Design: Ornament and Decoration**. Oxford: Architectural Press.
- Smith- Jackson, T. L. & Wogalter, M. S. (2000). Users' Hazard Perception of Warning Components: An Examination of Colours and Symbols. **Proceedings of the Human Factors and Ergonomics Society Annual Meeting**, 4(32), 55-58.
- Tomić, D. V. & Marić, I. (2011). Colour in the City: Principle of Nature-Climate Characteristics. **Facta Universitatis, Series: Architecture and Civil Engineering**, 9(2), 315- 323.
- Xiaomin, D. & Yilin, K. (2009). **Urban Colourscape Planning: A Colour Study of the Architecture of Karlskrona**. (Master's Thesis) Blekinge Institute of Technology.

Received: 2016/01/10/

Accepted: 2016/04/27

Specifying a Pattern for Color Selection in Designing Street Furniture Elements with the Approach of Contextualism

Case Study: Avenue of Yazd Jame Mosque

Mehdi Asl fallah* Raheleh Dehghan Talebi**

Abstract

Color is a concept that recognizing its features and impacts on human makes a way to achieve to ideal urban spaces. The significance of this issue is highlighted when the street furniture as an important element in urban structure is seen unorganized and disordered in terms of color. Since street furniture elements, in minor scale, are considered as one of the main components of urban landscape, proper application of color factor can create a pleasant environment in cities. The main objective of this research is to make a sense of unity with urban environment and creating humanistic cities. Therefore various urban fields have been considered in this study. The question that arises in this regard: How is the relationship between color of street furniture elements and the setting of their application in urban spaces? Accordingly, this article is a step toward explaining the importance of color and manner of its usage in street furniture, and also has developed a typical framework for designers by using “descriptive-analytical” method and “documentary” research approach. Avenue of Yazd Jame mosque has been selected as a case study in this paper and the required information has been collected through observation, filling questionnaire and field studies. The findings indicated that factors such as functional, cultural, aesthetic, ergonomic, emotional and environmental parameters affect the process of choosing color for street furniture elements. As a result, providing a framework which could conclude and summarize how to use colors and their features in urban equipment has been raised as a key issue for this paper. At the end, an approach based on Contextualism has been proposed for choosing color, better understanding and for experts of design and engineers in order to use in relative fields and it is an attempt toward the targeted productivity in using color in the process designing street furniture elements.

Keywords: design, street furniture, color selection, contextualism, avenue of Yazd Jame Mosque

* Lecturer, Industrial Design Department, Art University of Tehran.

** MA in Industrial Design, Faculty of Architecture and Urbanism, Iran University of Science and Technology.